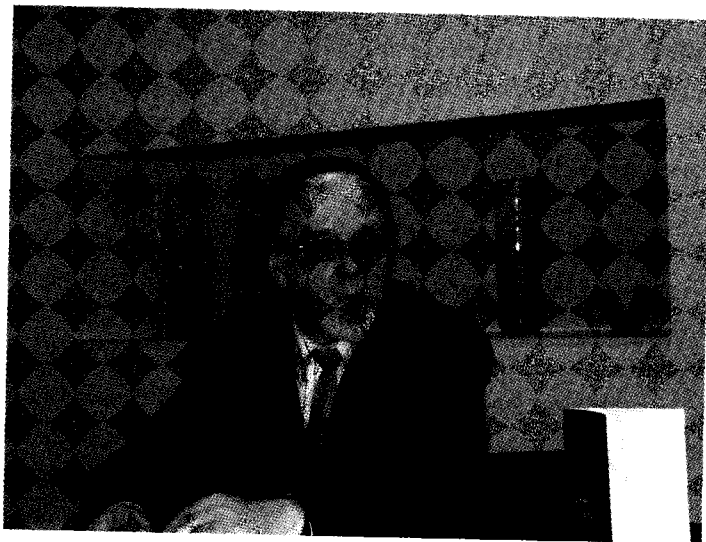

Terminologas Stasys Keinys

AUŠRA RIMKUTĖ

Lietuvių kalbos institutas

Žymus lietuvių terminologas Stasys Keinys 2006 metų rugsėjo 20 dieną pasitiko 70-ties metų sukaktį. Gražus jubiliejus teikia progą paminėti ne galo darbštaus kalbininko gyvenimą ir darbus.

Stasys Keinys gimė 1936 m. rugsėjo 20 d. Mažeikių apskrities Viekšnių valsčiaus Pākalupio kaime. 1954 m. baigė Viekšnių vidurinę mokyklą. Vilniaus valstybiniame universitete (dabar – Vilniaus universitetas) Istorijos ir filologijos fakultete 1954–1959 m. studijavo lietuvių kalbą ir literatūrą. Baigęs universitetą, pradėjo dirbti Lietuvių kalbos ir literatūros institute. Į Institutą St. Keinį pasikvietė žymus lietuvių kalbininkas Jonas Kruopas, kuris organizavo kalbos mokslo ir terminologijos darbus. Šis pakvietimas St. Keiniui buvo lemtingas. Po keleto metų jis įstojo į Vilniaus universiteto aspirantūrą. Baigęs aspirantūros studijas, St. Keinys nuo 1966 iki 1975 m. dirbo Vilniaus universiteto Kauno vakariniame fakultete. 1968 m. sėkmingai apgynė filologijos mokslų kandidato (nostrifikuota 1993 m. humani-

tarinių mokslų daktaro) disertaciją *Lietuviškų vienažodžių terminų darybos tipai*. 1975 m. jam suteiktas docento vardas.

1974-ais metais J. Kruopas pakvietė St. Keinį grįžti į Lietuvių kalbos ir literatūros institutą. Jis grįžta visam laikui. Grįžta dirbti mėgstamų leksikografijos ir terminologijos darbų. Darbo metai institute St. Keiniui buvo patys kūrybingiausi. Nuo 1976 iki 1992 metų jis buvo Terminologijos tarybos prie Mokslų akademijos Prezidiumo pirmininko pavaduotojas. Institute vadovavo Dabartinės lietuvių literatūrinės kalbos skyriui (1987–1989), vėliau Kalbos kultūros ir terminologijos skyriui (1989–1991).

Be visa ko, St. Keinys – puikus pedagogas – dėstė Vilniaus valstybinio universiteto Kauno vakariniame fakultete, Šiaulių pedagoginiame institute, Vytauto Didžiojo universitete, iki pat šiol dirba Vilniaus pedagoginio universiteto Lituanistikos fakultete. Lietuvių kalbos ir literatūros specialybės bakalaurams dėsto dabartinės lietuvių kalbos morfologiją, žodžių darybą, magistrantams ir doktorantams – terminologiją, magistrantams – kalbos vartoseną ir normalizaciją. Vadovauja kursiniams, diplominiams, bakalauro ir magistro darbams, doktorantūros komitetams ir doktorantams, yra kviečiamas disertacijų oficialiuoju oponentu.

Kažin ar įmanoma trumpai aprėpti visą jo mokslinių darbų įvairovę... Kalbininko veikla plačiašakė. Galima išskirti šias pagrindines mokslinės veiklos kryptis – žodžių darybą, morfologiją, terminologiją ir leksikografiją.

Labai reikšmingi St. Keinio leksikografijos darbai. Jis yra *Dabartinės lietuvių kalbos žodyno* trečio (1993), ketvirto (2000) ir penkto (2003) pataisytų ir papildytų leidimų vyriausiasis redaktorius. Jo rūpesčiu *Dabartinės lietuvių kalbos žodyno* ketvirtas leidimas 2002 m. buvo išleistas kompaktine plokštele, o 2003 m. įdėtas į internetą. Kompiuterinis penktas žodyno leidimas yra skirtas mokykloms. *Infobalt 2004* parodoje šis žodynas išrinktas geriausiu lietuvių leksikografijos leidiniu, o 2005 m. pabaigoje St. Keiniui už kompiuterinį žodyno variantą buvo įteikta *Kalbos (Felicijos) premija*.

Per daugiau nei keturis dešimtmečius aktyvaus mokslinio ir pedagoginio darbo metų pasirodė daug vertingų mokslinių straipsnių, mokslo leidinių recenzijų, kalbos ir terminologijos klausimais parašytos knygos: *Terminologijos abėcėlėje* (1980) išdėstyti teoriniai lietuvių terminologijos pamatai, *Bendrinės lietuvių kalbos žodžių daryboje* (1999) pateiktas glaustas nominatyvinių kalbos dalių darybos aprašas, 2005 m. išleistame teminiame per keturis dešimtmečius (1966–2005) kalbininko skelbtų terminologijos darbų rinkinyje *Dabartinė lietuvių terminologija* svarstomi aktualūs XX a. antros

pusės ir XXI a. pradžios lietuvių terminologijos dalykai – tiek bendresni, teorijos, tiek praktikos – apie atskirus terminus ar jų grupes, terminų vartojimą ir teikimą.

St. Keinys buvo mokslinio žurnalo *Terminologija* pirmojo numerio atsakomasis redaktorius. Tiesa, 1994 m. išleisto žurnalo pavadinimas buvo kitoks – *Terminologijos vagos*. Dar tada pratarmėje skaitytojui kalbininkas rašė, kad „*Terminologijos vagos* – taip pavadintas šis leidinys neatsitiktinai. Tikimasi, kad tas vagas sutelktomis jėgomis vers visi, kam reikalinga, kam rūpi, kam brangi lietuvių mokslo kalba ir jos šerdis terminai“ (*Terminologijos vagos* 1994: 7).

St. Keinys daug laiko skiria ir praktiniam terminologijos tvarkybos darbui. Jo peržiūrėta, taisyta, redaguota daug įvairių mokslo sričių terminų žodynų, nemažas pluoštas terminų standartų. Būtina paminėti su bendraautoriais parengtus terminų žodynus. Jų parengta keliolika... Tai pirmas lietuviškas aiškinamasis *Kalbotyros terminų žodynas* (1990) parengtas kartu su Kazimieru Gaiveniu, *Geležinkelininko žodynėlis* (1992), *Rusų–lietuvių kalbų geležinkelių transporto žodynas* (1997), *Socialinės apsaugos terminų žodynas* (1999), *Radioelektronikos terminų žodynas* (2000), *Aiškinamasis geležinkelių transporto terminų žodynas* (2006) ir kiti. St. Keinys daug dėmesio skyrė geležinkelio terminijos norminimui. Tai tarsi noras pratęsti savo tėvo, ilgai dirbusio „prie gelžkelio“, darbą, tik kiek kitaip... Lietuvos Respublikos susisiekimo ministras įvertino lietuviškų geležinkelio terminų kūrėjo ir normintojo darbą. Jo įsakymu St. Keinys apdovanotas Garbės geležinkelininko ženklu.

Ir tai dar ne viskas. Geriausiai St. Keinio darbai matyti iš *Bibliografijos rodyklės* (2006), kurią sudaro per 600 pozicijų. Kalbininkas dirba našiai, be atokvėpio – ir toliau rašo straipsnius, rengia knygas, žodynus, dėsto studentams, vadovauja jų darbams.

Apie St. Keinį, vieną žymiausių lietuvių terminologų, kalbėti nėra lengva. Netrūksta jam žemaitiško užsispyrimo, principingumo, agnumo ir begalinio darbštumo. Bet dirbti su St. Keiniu gera ir malonu. Baigti norėtusi citata iš jo terminologijos straipsnių rinktinės: „Terminologijos, kaip ir apskritai bendrinės kalbos, ugdymo, plėtojimo bei priežiūros darbai nepabaigiami. Niekomet neišauš diena, kurią visa terminologija bus galutinai sutvarkyta ir visiems be išlygų tinkama. Jei taip atsitiktų, tai reikštų, kad stojo ne diena, o amžina naktis, kad ne tik kalbos, bet ir pačių ją vartojančių žmonių nebėra, tad niekam nebereikalinga ir lietuvių terminologija. Kol kalbos ir terminologijos saulė nenusileido (o mums ji niekuomet nenusileis!), tol reikia kartu

su kalba kruopščiai, atsidėjus, su išmanymu puoselėti, žemaitiškai tariant, priveizėti ir terminologijos medį. Kol bus kūrybiškų, šviežiai, neiškaltai mėstančių žmonių, kol gyvuos tikras mokslas, kol bus pažanga, tol terminų bei jų supratimo kaita, tam tikras įvairavimas yra neišvengiamas dalykas. Tai visi turėtų suprasti, nes tai yra terminologijos gyvumo ženklas. Gyvų žmonių gyva būna ne tik kalba, bet ir terminologija“ (Keinys 2005: 227).

Kad lietuvių terminologija gyva – didelis terminologo Stasio Keinio nuopelnas. Tai matyti iš jo plačios veiklos ir darbų gausos. Džiaugdamiesi Jubilato indėliu į lietuvių terminologiją (taip pat žodžių darybą, morfologiją ir leksikografiją), palinkėkime gražios sukakties proga stiprybės ir sveikatos, dirbant nepabaigiamus terminologijos darbus, ir toliau sėkmingai priveizėti terminologijos medį. *Ad multos annos!*

LITERATŪRA

- LKE 1999: *Lietuvių kalbos enciklopedija*, Vilnius.
Keinys St. 2005: *Dabartinė lietuvių terminologija*, Vilnius.
Terminologijos vagos 1994: *Terminologijos vagos*, Vilnius.

Gauta 2006-12-03

Aušra RIMKUTĖ
Lietuvių kalbos institutas
P. Vileišio g. 5, LT-10308 Vilnius
E. paštas ausrar@lki.lt